

*Jasna Šulentić Begić⁴**Amir Begić⁵**Ivana Pušić⁶*

ULOGA NASTAVE GLAZBENE KULTURE, IZVANNASTAVNIH I IZVANŠKOLSKIH GLAZBENIH AKTIVNOSTI U ODRŽIVOM RAZVOJU

Pregledni rad

<https://doi.org/1059014/MUSC9952>

Sažetak

Održivi razvoj podrazumijeva i elemente društvene, ekonomske i svjetonazorske održivosti. Ciljevi održivog razvoja, što se tiče odgoja i obrazovanja, su poticanje univerzalnog osnovnog obrazovanja te uključivog i kvalitetnog obrazovanja, promoviranje mogućnosti cjeloživotnog učenja i razvoj inovativnosti kao cilja odgoja i obrazovanja. U okviru rada bavimo se slobodnim vremenom djece i mladih iz perspektive nastave Glazbene kulture te izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti, njihove dostupnosti i kvalitetnog realiziranja. Također, bavimo se kvalitetno osmišljenim slobodnim vremenom te poticanjem inovativnosti u okviru nastave Glazbene kulture te izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti. S obzirom na to da je nastava Glazbene kulture obvezni predmet za sve učenike osnovne općeobrazovne škole, dostupna je svim učenicima. Međutim, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti nisu svim učenicima jednako dostupne zbog zahtjeva dodatnog financiranja, ograničenja satnice učitelja, neopremljenosti škola i udaljenosti od mjesta življenja. Može se stoga zaključiti kako je djelomično ostvareno univerzalno glazbeno obrazovanje za sve učenike. Tijekom izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti, koje su smisleno organizirane, djeca i mladi se duhovno, misaono i tjelesno nadograđuju što je karakteristika uključivog i kvalitetnog obrazovanja. Ujedno, djeca i mladi se tako osposobljavaju za aktivnosti u slobodnom vremenu kojima će se, moguće, baviti i u odrasloj dobi odnosno stječu naviku cjeloživotnog učenja. Nastava Glazbene kulture te izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti su mjesta na kojima se potiče razvoj mašte i kreativnosti te se djeca i mladi osposobljavaju za aktivno provođenje

⁴ Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Hrvatska, jsulentic-begic@aukos.hr

⁵ Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Hrvatska, abegic@aukos.hr

⁶ OŠ Ivana Kozarca Županja; Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Hrvatska, ivana.pusic5@skole.hr

slobodnog vremena. Cjelokupno gledano, nastava Glazbene kulture i izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti su mjesta na kojima se ostvaruje održivi razvoj.

Ključne riječi: izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti, nastava Glazbene kulture, održivi razvoj

Uvod

Održivi razvoj se često poistovjećuje s ekološkom osviještenosti, no održivost podrazumijeva i elemente društvene, ekonomske i svjetonazorske održivosti koji se iščitavaju iz globalnih ciljeva održivog razvoja usvojenih na konferenciji Ujedinjenih naroda o održivom razvoju održanoj u New Yorku 2015. godine, na kojoj je usvojen novi *Program globalnog razvoja za 2030.* – *Agenda, 2030* (UN, 2015). Globalni ciljevi održivog razvoja nastavak su na milenijske razvojne ciljeve koje su članice Ujedinjenih naroda usvojile 2000. godine u okviru *Milenijske deklaracije* (UN, 2000). Milenijski ciljevi održivog razvoja su iskorijeniti ekstremno siromaštvo i glad, postići univerzalno osnovno obrazovanje, promovirati ravnopravnost spolova i osnažiti žene, smanjiti stopu smrtnosti djece, poboljšati zdravlje majki, boriti se protiv AIDS- a, malarije i drugih bolesti, osigurati održivost okoliša te razviti globalno partnerstvo za razvoj (UN, 2000). Neki globalni ciljevi održivog razvoja u odnosu na milenijske ciljeve se podudaraju, neki se proširuju, a neki su posve novi s obzirom na promjene i zahtjeve suvremenog društva. Tako su globalni ciljevi održivog razvoja: 1) iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima; 2) iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšanu ishranu te promovirati održivu poljoprivredu; 3) osigurati zdrav život i promovirati blagostanje za ljude svih generacija; 4) osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja; 5) postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke; 6) osigurati pristup pitkoj vodi za sve, održivo upravljati vodama te osigurati higijenske uvjete za sve; 7) osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve; 8) promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad za sve; 9) izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost; 10) smanjiti nejednakost unutar i između država; 11) učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim; 12) osigurati održive oblike potrošnje i

proizvodnje; 13) poduzeti hitne akcije u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica;

14) očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održiv razvoj; 15) zaštititi, uspostaviti i promovirati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje biološke raznolikosti;

16) promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama; 17) ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj (UN, 2015).

S obzirom na temu ovoga rada, a ona je uloga nastave Glazbene kulture i izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti u održivom razvoju, izdvojili smo dijelove milenijskih i globalnih ciljeva održivog razvoja koji su povezani s navedenom temom, tj. one koji potiču univerzalno osnovno obrazovanje te uključivo i kvalitetno obrazovanje, promoviraju mogućnost cjeloživotnog učenja i potiču razvoj inovativnosti. Naime, „obrazovanje ima odgovornost pridonijeti stvaranju društva temeljenoga na održivosti“ (MZO, 2019a, 5) odnosno djecu i mlade treba poticati na razmišljanje koje je orijentirano „prema budućnosti i razvijanje osobne odgovornosti prema budućim generacijama, što je preduvjet za stvaranje društva temeljenoga na održivome razvoju“ (MZO, 2019a, 5). Također, cilj obrazovanja za održivi razvoj je „osposobiti današnje učenike za vrijeme koje dolazi, vrijeme u kojem će oni biti dio radno aktivnog stanovništva, u kojem će donositi odgovorne i dalekosežne odluke“ (AZOO, 2011, 22). Predmet Glazbena kultura je osnovnoškolski predmet kojeg učenici pohađaju jedan školski sat tjedno tijekom osam razreda osnovne škole. Cilj nastave Glazbene kulture je omogućiti učenicima estetski razvoj i aktivno bavljenje glazbom, razviti njihove glazbene sposobnosti te ih upoznati s glazbom različita podrijetla, stilova i vrsta. Nadopuna redovnoj nastavi Glazbene kulture su izvannastavne glazbene aktivnosti koje se organiziraju u školi, a to su npr. pjevački zbor, vokalne skupine, instrumentalni sastavi, orkestar i dr. Iste takve aktivnosti organiziraju se i kao izvanškolske aktivnosti od strane različitih udruga ili društava, no u izvanškolske aktivnosti ubraja se i polaganje glazbene ili plesne škole.

U nastavku rada bavit ćemo se slobodnim vremenom djece i mladih iz perspektive nastave Glazbene kulture te izvannastavnih i izvanškolskih

glazbenih aktivnosti, njihovom dostupnošću svim učenicima te mogućnošću kvalitetnog realiziranja Također, bavit ćemo se slobodnim vremenom djece i mladih te poticanjem razvoja kreativnosti i inovativnosti u okviru nastave Glazbene kulture te izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti. Stoga u ovome radu polazimo od sljedećih istraživačkih pitanja:

IP1: *Jesu li nastava Glazbene kulture i izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti dostupni svim učenicima osnovne općeobrazovne škole?*

IP2: *Teži li se kvaliteti u okviru nastave Glazbene kulture i izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti?*

IP3: *Stječu li učenici naviku smislenog organiziranja vlastitog slobodnog vremena u okviru izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti?*

IP4: *Razvija li se učenička inovativnost u nastavi Glazbene kulture i u okviru izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti?*

Slobodno vrijeme djece i mladih u kontekstu izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti

Danas je izuzetno važno da djeca i mladi steknu naviku smislenog organiziranja vlastitog slobodnog vremena. Ako je slobodno vrijeme nedovoljno osmišljeno i vođeno, može imati negativan ishod u formiranju osobnosti djece i mladih (Mlinarević i Brust Nemet, 2012). Neorganizirano slobodno vrijeme predstavlja opasnost jer su tada djeca i mladi prepušteni negativnim utjecajima društva, računala, ulice i slično (Plenković, 2000). Slobodno vrijeme, kao individualni i društveni fenomen, je oblikovano prema specifičnim interesima pojedinca, ali i prema njegovim socijalnim kategorijama kao što su rod, razina obrazovanja i socioekonomski status (Farkaš, 2014). Slobodno vrijeme trebalo bi sustavno planirati i učinkovito iskoristiti jer je dio života pojedinca odnosno njegova potreba i čimbenik razvoja (Rosić, 2005). Način provođenja slobodnoga vremena važan je čimbenik kvalitete čovjekova života (Farkaš, 2014). Slobodno vrijeme dijeli se na aktivno i pasivno (Nishino i Larson, 2003). Aktivno slobodno vrijeme „uključuje duhovno, misaono i tjelesno nadograđivanje za razliku od pasivnog provođenja slobodnog vremena koje se najčešće povezuje s raznim oblicima unificirane i konzumerističke zabave, koje ne doprinosi razvoju čovjekove ličnosti, samoostvarenju i emancipaciji“ (Farkaš, 2014,

37). Amaterizam, hobizam i volontiranje su tri načina provođenja aktivnog slobodnog vremena (Pejić Papak i Vidulin, 2016) koje se ogleda „u potrebi njegova strukturiranja i organiziranja kroz djelovanje širih društvenih institucija“ (Farkaš, 2014, 37).

U europskim zemaljama adolescenti slobodno vrijeme provode u nizu aktivnosti, uključujući elektroničke medije, računalne igre, sviranje glazbenih instrumenata, čitanje i sport. Korištenje slobodnog vremena varira ovisno o organizaciji školskog dana, kulturi i gospodarskom utjecaju (Flammer i Schaffner, 2003). U Japanu su adolescenti preopterećeni školom te im organizirane izvannastavne i izvanškolske aktivnosti stvaraju dodatan stres. Kako imaju malo slobodnog vremena, uglavnom ga provode u pasivnim aktivnostima za oporavak (Nishino i Larson, 2003). U Danskoj djeca i mladi se najčešće bave sportom, no dio njih ističe da su određene aktivnosti i interesi uvjetovani i ograničeni financijskom dostupnošću (Mehlbye i Jensen, 2003). U Velikoj Britaniji slobodno vrijeme djeca i mladi najčešće provode gledajući televiziju, slijedi slušanje glazbe, rad na računalu dok se u nešto manjoj mjeri bave sportom, odnosno dječaci igraju nogomet i bicikliraju dok djevojke šeću ili idu na plivanje (Hayes, 2002). U Australiji djeca i mladi najčešće pasivno provode slobodno vrijeme, odnosno bave se aktivnostima koje ne zahtijevaju nikakav napor kao što su npr. odlazak kod prijatelja i gledanje filmova. Velika većina dječaka i djevojčica nije uključena u aktivnosti iz područja glazbene, likovne ili dramske umjetnosti. Adolescenti ističu kao ograničenje provođenja slobodnog vremena nedostatak vremena i novca, ali i nemogućnost prijevoza do željene aktivnosti (Kolar, 1993). U Kanadi djevojčice više gledaju televiziju od dječaka, također djevojčice se više šeću prirodom, pomažu roditeljima i komuniciraju putem mobilnih uređaja, a dječaci više voze bicikl, koriste internet i rekreativno se bave sportom (Mark, Boyce i Janssen, 2006). Badrić i Prskalo (2011), uspoređujući istraživanja koja su se bavila aktivnostima slobodnog vremena djece i mladih u Hrvatskoj i svijetu, zaključuju kako djeca i mladi imaju slične preferencije sadržaja u slobodno vrijeme odnosno da prevladavaju aktivnosti koje su pasivnog karaktera i ne povezuju se s tjelesnom aktivnošću. Ilišin i Radin (2002) su u svom istraživanju utvrdili da djeca i mladi u Hrvatskoj imaju previše slobodnog vremena, tj. više od četiri sata na dan. Kao najrašireniji urbani obrazac provođenja slobodnoga vremena su druženja, izlasci u ugostiteljske objekte i disko klubove, odlasci na zabave i koncerte. Matijašević

(2022) je utvrdio kako su u Hrvatskoj osnovnoškolski dječaci skloniji igranju igrica na računalu, PlayStationu ili mobilnom uređaju i u članjivanju u sportske klubove u odnosu na djevojčice. Djevojčice se uključuju u plesne i umjetničke radionice te više koriste društvene mreže. Što se tiče dobi, djeca četvrtog razreda osnovne škole sklonija su provoditi vrijeme gledajući TV, u vožnji biciklom, igrajući društvene igre, koristiti računalo, mobitele i igraće konzole u svrhu igranja igrica, dok učenici osmog razreda više provode nestrukturirano slobodno vrijeme odnosno značajno više u korištenju interneta, društvenih mreža te u slušanju glazbe. Djeca sa sela češće od vršnjaka iz grada provode vrijeme vozeći bicikl, romobil, skateboard ili koturaljke dok djeca iz grada više pohađaju radionice robotike te provode više vremena na internetu. Vrdoljak (2023) je utvrdila kako se mladi u Hrvatskoj u svoje slobodno vrijeme druže s prijateljima, koriste društvene mreže, slušaju glazbu i šecu, a najmanje sudjeluju u kulturnim aktivnostima. Mladi iz ruralnih sredina više gledaju televiziju i manje se bave sportom u odnosu na mlade iz grada što ukazuje na manje mogućnosti uključivanja mladih u različite aktivnosti u ruralnim područjima.

Kako bi se djeci i mladima omogućilo kvalitetno provođenje slobodnog vremena potrebna im je pomoć odraslih (Plenković, 2000), mlađoj djeci od strane roditelja, a starijoj od strane roditelja i nastavnika. „Roditelji, u periodu djetetova odrastanja, nesvjesno ili svjesno utječu na njegovo razmišljanje i buduće interese. Stoga, ako roditelj ima pozitivno mišljenje, a k tomu i polazi neku vrstu aktivnosti ..., u djeteta će se pojačati interes za tu aktivnost. Istodobno, treba imati na umu da uključenost djece u izvannastavne i izvanškolske ... aktivnosti može biti oblikom roditeljskog transfera ... kulturnog kapitala“ (Šulentić Begić, Begić i Kir, 2021, 223). Škole i različite institucije organiziraju izvannastavne i izvanškolske aktivnosti koje su u svrhu kvalitetnog provođenja slobodnog vremena. „Škola je idealno mjesto za stručno planirano i organizirano provođenje slobodnog vremena djece i mladih. Obrazovni sustav, putem nacionalnog programa, nastavnih planova i programa, programa i sadržaja u koordinaciji sa sličnim aktivnostima različitih drugih organizacija i institucija, može pomoći u realizaciji slobodnog vremena učenika s ishodima stjecanja znanja i razvoja vještina, stajališta i navika“ (Pejić Papak i Vidulin, 2016, 68). Naime, treba imati u vidu kako izvannastavne i izvanškolske aktivnosti oblikuju pojedinca i djeluju na razvoj učenika (Mlinarević i Brus Nemet, 2012). Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i

obrazovanja (HS, 2008) opisuje izvannastavnu aktivnost kao „oblik aktivnosti koji škola planira, programira, organizira i realizira, a u koju se učenik samostalno, neobvezno i dobrovoljno uključuje“ (HS, 2008, 3). Na sličan način mogu se opisati i izvanškolske aktivnosti što se tiče uključivosti jer se djeca i mladi i u njih uključuju dobrovoljno u skladu sa svojim interesima. Tijekom provedbe izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti trebao bi se ostvarivati sudionički pristup i profesionalno vođenje, zajednička vizija i ciljevi, privlačno radno okruženje, usredotočenost na poučavanje i učenje, komunikacija na svim područjima, intelektualni izazovi, povratne informacije i praćenje uspješnosti, prava i dužnosti u smislu odgovornosti i izgradnje osjećaja vrijednosti, sadržajno poučavanje te partnerstvo između roditelja i škole/ustanove (Stoll i Fink, 2000). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti potiču razvitak stvaralačkih sposobnosti te interesa djece i mladih. U odnosu na propisane predmetne kurikulume, kurikulume izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti moguće je prilagoditi interesima i potrebama učenika (Rosić, 2005). Zadatci izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti podrazumijevaju povezivanje, proširivanje, produbljivanje te usvajanje novih znanja, vještina i navika znanja, razvijanje interesa za društveno koristan, humanitarni i volonterski rad, osposobljavanje za aktivno sudjelovanje u društvenom životu, identifikaciju darovitih učenika i onih koji pokazuju pojačani interes za pojedino područje, poticanje dječjeg stvaralaštva, osposobljavanje za komunikaciju, interakciju i suradnju s drugima, učenje fleksibilnosti i tolerancije, osposobljavanje za aktivnost u slobodnom vremenu u svrhu prevencije ovisnosti, zaštite i unapređivanja zdravlja (Mlinarević i Brust Nemet, 2012). Za uspješnu provedbu izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti potreban je stručan i kreativan učitelj/voditelj aktivnosti, zainteresirana skupina učenika, opremljena učionica/prostor prikladnim sredstvima i pomagalicama, timski rad te podrška i razumijevanje škole, mjesne okoline i županije (Vidulin-Orbanić, 2008).

Nastava glazbene kulture i izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti u svrhu održivog razvoja

Jesu li nastava Glazbene kulture i izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti dostupni svim učenicima osnovne općeobrazovne škole, teži li se kvaliteti u okviru nastave Glazbene kulture i izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti te razvija li se učenička inovativnost u nastavi

Glazbene kulture i u okviru izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti? Naime, u svrši održivog razvoja nastava Glazbene kulture te izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti trebale bi biti svim učenicima jednako dostupne, trebale bi se kvalitetno realizirati, a u okviru njih trebao bi se poticati razvoj kreativnosti i inovativnosti. Također, u okviru njih djeca i mladi trebali bi steći naviku aktivnog provođenja slobodnog vremena i cjeloživotnog učenja. Ostvaruje li se sve navedeno pokušat ćemo obrazložiti kroz svoja razmišljanja, razmišljanja drugih autora te na osnovi analize važećih dokumenata koji se odnose na nastavu Glazbene kulture, izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti (MZO, 2019b; MZOŠ, 2006).

Nastava Glazbene kulture je obvezna za sve učenike osnovne škole i realizira se jednim satom tjedno, a to znači 35 sati godišnje. Stoga je kao takva jednako dostupna svim učenicima. Što se tiče dostupnosti izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti, iako bi i one trebale biti svim učenicima jednako dostupne, istraživanja su pokazala da na njihovo organiziranje, realiziranje odnosno nepohađanje utječe više faktora kao što su potreba za dodatnim financiranjem (Šulentić Begić, Begić i Grundler, 2016; Rački, 2016; Denny, 2007), neorganiziranje određene glazbene aktivnosti zbog neopremljenosti škole (Gergorić, 2019), nerazumijevanja lokalne zajednice (Matijević, 2016) ili udaljenost aktivnosti od mjesta življenja (Šulentić Begić, Begić i Kir, 2021).

Da nastava glazbe treba biti kvalitetna propisano je važećim *Kurikulumom nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* (MZO, 2019b) u kojem se navodi kako se učenje i „poučavanje glazbe temelji se na obilježjima otvorenoga i humanističkog kurikula u kojemu su sve aktivnosti usmjerene prema realizaciji kvalitetnog, učinkovitog i poticajnog procesa učenja i poučavanja“ (MZO, 2019b, 33). Što se tiče slušanja glazbe u okviru nastave Glazbene kulture, odnosno upoznavanja glazbe putem audio i video zapisa, također se teži kvaliteti jer se navodi kako „sadržaji predstavljeni aktivnošću slušanja trebaju biti u tehničkom i izvedbenom pogledu najbolje moguće kvalitete“ (MZO, 2019b, 43). Isto se navodi za izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti odnosno da je potrebno omogućiti proširenje redovne nastave glazbe u vidu izbornih i fakultativnih nastavnih predmeta i/ili modula, izvanučioničke nastave, izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti te različitih vrsta projekata koji se planiraju školskim kurikulumom. „Navedeni oblici rada

omogućuju kvalitetan razvoj svakog učenika. Predstavljaju i djelotvoran način prevencije društveno neprihvatljivog ponašanja, stoga se preporučuju u svim ciklusima i svim godinama učenja“ (MZO, 2019b, 34). Može se uočiti kako navedeni oblici imaju svrhu aktivnog i kvalitetnog provođenja slobodnog vremena djece i mladih.

U okviru nastave Glazbene kulture te izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti trebali bi se poticati kreativnost i inovativnost. U nastavi glazbe prema Kurikulumu (MZO, 2019b) provode se glazbene igre koje imaju važnu primjenu u prvom i drugom odgojno- obrazovnom ciklusu, odnosno u prvih pet razreda osnovne škole. Navodi se kako glazbene igre mogu pomoći pri stvaranju opuštenog ozračja u razredu, doprinose zanimljivosti, uklanjaju monotoniju, a pomoću njih učenici nesvjesno usvajaju glazbena znanja i vještine i razvijaju glazbene sposobnosti. Ako igru promatramo kao temelj razvoja mašte, a maštu kao temelj razvoja kreativnosti odnosno stvaralaštva, onda dolazimo do razvoja inovativnosti što je jedan od ciljeva održivog razvoja. Naime, u nastavi glazbe potiče se stvaralaštvo kao „važan element u procesu učenja jer potiče kreativnost u užem i širem smislu. Učitelj će organizirati stvaralačko izražavanje učenika u aktivnostima pjevanja, sviranja, plesa, pokreta te uporabe IKT-a samostalno ili u skupini“ (MZO, 2019b, 35). Tijekom ostvarivanja stvaralaštva od učitelja se očekuje da omogući što povoljnije uvjete koji će pogodovati kreativnom izražavanju (Vidulin, 2013).

Kao što je navedeno u Kurikulumu (MZO, 2019b), uz redovnu nastavu Glazbene kulture očekuje se organiziranje izvannastavnih i izvanškolskih glazbene aktivnosti. S obzirom na vrste izvannastavnih odnosno izvanškolskih glazbenih aktivnosti koje se organiziraju, Vidulin- Orbanić (2008) je utvrdila kako je u Istarskoj županiji najčešća je aktivnost pjevački zbor. Osim pjevačkog zbora organizirano je individualno sviranje te sviranje u ansamblu, odnosno glazbeni projekti, folklorne skupine, glazbena slušaonica i skladateljska radionica. Radočaj-Jerković (2017) navodi kako se u hrvatskim školama uglavnom izvode izvannastavne glazbene aktivnosti usmjerene na pjevanje (zborsko, solističko), sviranje (orkestri, instrumentalni sastavi, solistička glazbala, školski bend), ples (ritmika, folklor), slušanje glazbe (glazbene slušaonice) i glazbene multimedijske radionice. Šulentić Begić, Begić i Pušić (2020) su utvrdili kako učenici starije osnovnoškolske dobi od izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti pohađaju pjevački zbor, ritmiku/ples, glazbenu školu, tečaj sviranja

i orkestar. Do sličnih saznanja došli su Krnić i Grgat (2016) koji su utvrdili da učenici u osnovnim školama polaze pjevački zbor, dječju vokalnu skupinu, dramsko-plesnu skupinu, folklornu skupinu, ritmičku skupinu, sviranje blok flaute, orkestar mandolina, orkestar, glazbenu radionicu i tradicionalnu hrvatsku glazbu.

U nastavku rada izdvojit ćemo glavne karakteristike izvannastavnih odnosno izvanškolskih glazbenih aktivnosti u kontekstu održivog razvoja, ali i primjere dobrih praksi održivog razvoja. *Pjevački zbor* je mjesto intenzivnog učenja te se treba planirati i izvoditi prema principima rada karakterističnima za aktivnosti slobodnog vremena, a to znači da se podrazumijeva vedra, opuštana, suradnička i stvaralačka atmosfera, pozitivna društvena sinergija među članovima zbora te se tom aktivnošću ostvaruju zajednička pravila, sustav vrijednosti i prihvatljivi oblici i načini ponašanja koji su važni čimbenici uspjeha (Radočaj- Jerković, Milinović i Papa, 2018). Gotovo svaka osnovna općeobrazovna škola ima pjevački zbor, no pjevački zborovi organiziraju se od strane različitih udruga ili kao nastavni predmet u glazbenim školama. Važnost pjevačkog zbora u kontekstu održivog razvoja ističe se putem programa *Singtank* koji promiče ideje održivog razvoja unutar kolektivnog pjevanja za razdoblje nakon 2020. godine. Navedeni program izradila je *Europska zborska udruga* (*European Choral Association*) u okviru projekta *Nadogradnja – Spajanje – Dohvaćanje: Podizanje svijesti za kolektivno pjevanje u Europi* (*Upgrade – Connect – Reach Out: Raising Awareness for Collective Singing in Europe*). Program *Singtank* ima za ciljeve korištenje kolektivnog pjevanja kao instrumenta za podizanje svijesti o ekološkoj održivosti, promicanje globalnih ciljeva održivog razvoja (UN, 2015) koji se bave klimatskim promjenama i okolišem, povećanje znanja o održivosti okoliša i potrebi za novim međunarodnim zakonodavstvom, iskorištavanje široke mreže kolektivnog pjevanja za širenje znanja i osposobljavanje sektora, usklađivanje prakse sektora s održivošću okoliša i predstavljanje organizacija kao pozitivnih primjera iz prakse (ECA, 2021).

Što se tiče *folklornih ansambala*, organiziraju se kao izvannastavna aktivnost u osnovnim općeobrazovnim školama, no još češće u okviru kulturno-umjetničkih društava. Glavni zadatak folklornih ansambala je očuvanje kulturne baštine svih krajeva Hrvatske jer „danas dijete u svakodnevnom životu ne dolazi više u kontakt s ovim važnim kulturnim nasljeđem, pa je potrebno približiti mu ga kroz obrazovni sustav“ (Gortan-Carlin, Pace i Denac, 2014, 29). U okviru folklornih ansambala djeca i mladi sviraju

tradicijske instrumente i/ili pjevaju tradicijske pjesme i/ili plešu tradicijske plesove. Takve aktivnosti u djece i mladih stvaraju osjećaj zadovoljstva, razvijaju prijateljstvo, suradnju i toleranciju te ljubav prema tradicijskim vrijednostima (Gašparić, 2019). Možemo zaključiti kako se u okviru folklornih ansambala ostvaruje održivi razvoj jer se podrazumijeva očuvanje i prezentacija baštinskih sadržaja (Brajčić i Kuščević, 2023). Naime, očuvanje „baštine važan je segment održivog razvoja ako želimo očuvati identitet naroda na nekom prostoru. Koncept održivog razvoja vezan uz kulturnu baštinu temelji se na kvalitetnoj podršci različitih odgojno-obrazovnih ustanova“ (Brajčić i Kuščević, 2023, 2000).

Sviranje kao izvannastavna aktivnost se organizira kao sviranje u orkestru i ansamblu, no zbog neopremljenosti osnovnih općeobrazovnih škola glazbalima, nastaje problem u realiziranju takve aktivnosti pa su učenici najčešće primorani upisati i provoditi takvu vrstu aktivnosti izvan škole u okviru izvanškolskih aktivnosti (Radočaj-Jerković, 2017), tj. kao tečaj sviranja ili u okviru glazbene škole. Na tečajeve sviranja se u pravilu primaju svi prijavljeni polaznici bez provođenja prijemnog ispita kojima se provjeravaju glazbene sposobnosti, što nije slučaj u glazbenim školama (Šulentić Begić, Begić i Grundler, 2016). U nastavi sviranja organiziranoj kao tečaj sviranja nema zadanih programa koji se moraju ostvariti do kraja školske godine (kao u glazbenim školama) (Šulentić Begić i Begić, 2020) te se sadržaji učenja prilagođavaju interesu polaznika. U glazbenoj školi omogućuje se učenicima stjecanje vještine sviranja, ali i učenje drugih važnih glazbenih znanja, vještina i navika, omogućujući učenicima cjelovit glazbeni razvitak (MZOŠ, 2006). Osim nastave glazbala svi učenici osnovne glazbene škole obvezno pohađaju nastavu Solfeggia i skupnog muziciranja (Zbor ili Orkestar ili Komornu glazbu), a u šestom razredu Glasovir koji je obavezan za učenike koji žele nastaviti školovanje u srednjoj školi te Teoriju glazbe kao izborni predmet (MZOŠ, 2006). Primjer održivog razvoja, tj. suprotstavljanja neprimjerenom ponašanju pomoću izvanškolske aktivnosti sviranja je program dobrovoljnog glazbenog obrazovanja *El Sistema* kojeg je pokrenuo Venezuelanac José Antonio Abreu 1975. godine. Zahvaljujući programu *El Sistema* brojna djeca i mladi koje je „odgajala“ ulica i koji su bili uvučeni u svijet lokalnih bandi i droge, zamijenili su oružje, noževe i pištolje s instrumentima. Vizija Joséa Antonija Abreua je bila da glazba treba biti pokretač društvenog razvoja jer prenosi najviše vrijednosti – solidarnost, sklad i uzajamno suosjećanje (Bogyay, 2010). U

mnogim zemljama svijeta, pa tako i u Hrvatskoj, pokrenute su inicijative osnivanja dječjih i omladinskih orkestara te je *Sistema Europe* formirana je 2012. godine uz podršku *El Sistema* u Venezueli (SE, 2017).

U Republici Hrvatskoj Ministarstvo je odobrilo i *plesne škole* koje djeluju prema važećim dokumentima u kojima se uči klasični balet i suvremeni ples. Učenje klasičnog baleta razvija u učenika izvođačku tehniku, izražajnost, koordinaciju pokreta, izdržljivost i pomaže skladnu fizičkom razvoju, tj. ono formira profesionalna baletnog plesača (MZOŠ, 2006). Cilj suvremenog plesa je stjecanje osnovnih znanja i vještina za daljnje profesionalno školovanje, otkrivanje i razvijanje plesne darovitosti u skladu s psihofizičkim predispozicijama učenika, poticanje stvaralaštva u izražavanju pokretom, približavanje plesne umjetnosti, odgajanje plesno obrazovane publike te razvijanje navika za posjećivanje umjetničkih plesnih priredaba (MZOŠ, 2006). U osnovnim općeobrazovnim školama organiziraju se ritmičke i plesne skupine kao izvannastavne aktivnosti u kojima učenici plešu uglavnom uz pjesme popularnog karaktera (Šulentić Begić, Begić i Grundler, 2016). Projekt *Naš ples, umjetnost promjene!* (*Our dance, the art of the change!*) realizira se u Brazilu u svrsi održivog razvoja putem podučavanja plesa. Želi se omogućiti djeci i mladima dijela grada Fortaleza pod nazivom Bom Jardim da se oslobode kruga nasilja i siromaštva. Naime, Bom Jardim jedno je od područja s trenutno najvećom razinom nasilja i jedno od najnasilnijih mjesta, s tragičnim posljedicama za stotine mladih, pa čak i djece koja su izgubila živote. Projekt je započela Katiane Pena 2015. godine koja je doslovno srušila zidove svoje kuće kako bi izgradila plesnu sobu koja će služiti djeci i mladima zajednice Bom Jardim (UN, 2023).

Što se tiče *glazbene slušaonice* kao izvannastavne ili izvanškolske aktivnosti, one imaju svrhu upoznati djecu i mlade s umjetničkom glazbom, ali i svim drugim vrstama i žanrovima glazbe, koja treba biti kvalitetna kako bi bila u svrsi razvoja glazbenog ukusa, ali i upoznavanja drugih kultura. Upoznavanje djece i mladih s različitim vrstama glazbe i glazbenim žanrovima omogućit će im priliku za učenje i eksperimentiranje, stvorit će šire razumijevanje umjetnosti i kulture, što može pozitivno utjecati na razumijevanje drugih kultura i povijesti (CME, 2021). Na taj način, ostvaruje se isto jedan od ciljeva održivog razvoja, tj. promoviranje miroljubivih i uključivih društava (UN, 2015).

Zaključak

Naša razmišljanja, razmišljanja drugih autora te važeći Kurikulum (MZO, 2019b) i Nastavni planovi i programi za glazbene i plesne škole (MZOŠ, 2006) bila su polazište za odgovore na istraživačka pitanja. Prvo pitanje glasillo je *Jesu li nastava Glazbene kulture i izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti dostupni svim učenicima osnovne općeobrazovne škole?* S obzirom na to da je nastava Glazbene kulture obvezni predmet za sve učenike osnovne škole, kao takva dostupna je svim učenicima. Međutim, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti nisu svim učenicima jednako dostupne (zahtijevaju dodatno financiranje, često su udaljene od mjesta življenja, ograničena je satnica nastavnika, škole su nerijetko neopremljene i dr.). Može se stoga zaključiti kako je djelomično ostvareno univerzalno glazbeno obrazovanje za sve učenike. Drugo istraživačko pitanje glasillo je *Teži li se kvaliteti u okviru nastave Glazbene kulture i izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti?* Jedan od ciljeva održivog razvoja je osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje. Vjerujemo da se navedeno ostvaruje jer je važećim Kurikulumom (MZO, 2019b) propisano da nastava glazbe i izvannastavne i izvanškolske glazbene trebaju biti kvalitetni. Osim toga, način provođenja slobodnoga vremena važan je čimbenik kvalitete čovjekova života, a ako ga učenici provode u okviru smisleno organiziranih aktivnosti, zasigurno se tako ostvaruje kvalitetno obrazovanje. Tijekom izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti djeca i mladi se duhovno, misaono i tjelesno nadograđuju što je sigurno karakteristika kvalitetnog obrazovanja. Također, glazbeno obrazovanje poboljšava cjelokupno obrazovanje jer glazba razvija kognitivne sposobnosti, poboljšava pamćenje i verbalnu inteligenciju (CME, 2021). Što se tiče trećeg istraživačkog pitanja, koje je glasillo *Stječu li učenici naviku smislenog organiziranja vlastitog slobodnog vremena u okviru izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti?*, smatramo kako možemo odgovoriti potvrdno. Naime, u izvannastavne i izvanškolske aktivnosti djeca i mladi se uključuju dobrovoljno u skladu sa svojim interesima te navedeno podrazumijeva aktivno provođenje slobodnog vremena. Tako se djeca i mladi osposobljavaju za aktivnosti u slobodnom vremenu kojima će se, moguće, baviti i u odrasloj dobi odnosno stječu naviku cjeloživotnog učenja. Četvrto istraživačko pitanje glasillo je *Razvija li se učenička inovativnost u nastavi Glazbene kulture i u okviru izvannastavnih i izvanškolskih glazbenih aktivnosti?* Nastava

Glazbene kulture te izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti su mjesta na kojima se realiziraju glazbene igre, pokret, izvođačke glazbene aktivnosti te se tako potiče razvoj mašte i kreativnosti odnosno ostvaruje se inovativnost. Navedene glazbene aktivnosti potiču suradnju i timski rad što „čini kompetencije koje se naročito potiču u obrazovanju za održivi razvoj“ (AZOO, 2011, 99).

Možemo zaključiti kako nastava Glazbene kulture i izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti imaju veliku ulogu u održivom razvoju. Jedina manjkavost je ta što svoj djeci i mladima nisu jednako dostupne. Navedene nedostatke bi trebalo pokušati otkloniti te djeci i mladima „nuditi izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti koje će biti u skladu s glazbenim potrebama i ponašanjima djece koje je donijelo suvremeno društvo 21. stoljeća“ (Šulentić Begić, Begić i Kir, 2021, 225). Nastava Glazbene kulture, izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti, glazbena odnosno cjelokupna umjetnost, u kontekstu odgoja za i pomoću umjetnosti, mogu biti protuteža negativnim utjecajima suvremenog društva. Cjelokupno gledano, nastava Glazbene kulture i izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti su mjesta na kojima se ostvaruje održivi razvoj u kontekstu kvalitetnog realiziranja, poticanja razvoja kreativnosti i inovativnosti, aktivnog provođenja slobodnog vremena te stjecanja navike cjeloživotnog učenja.

Literatura

- AZOO (2011). *Obrazovanje za održivi razvoj. Priručnik za osnovne i srednje škole*. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje. URL: <https://www.azoo.hr/izdavaacka-djelatnost-arhiva/obrazovanje-za-odrzivi-razvoj/> [pristup: 11.01.2024.]
- Badrić, M. i Prskalo, I. (2011). Participiranje tjelesne aktivnosti u slobodnom vremenu djece i mladih. *Napredak*, 152 (3-4), 479-494. URL: <https://hrcak.srce.hr/82788> [pristup: 12.02.2024.]
- Bogyay, K. (2010). Music and Sustainable Development in the framework of UNESCO's International Year of Cultural Rapprochement. Presented on the *XVth International Summer University at ISES* 1st of July 2010, Kőszeg. URL: <http://www.kx.hu/kepek/ises/anyagok/KatalinBogyay.pdf> [pristup: 11.03.2024.]
- CME (2021). *Your Guide to Music and the SDGs. Center for Music Ecosystems supports the Sustainable Development Goals*. USA: Center for Music Ecosystems. URL:

- https://playfair.act4sdgs.org/wp-content/uploads/2021/06/SDG_Music_Guide.pdf [pristup: 10.01.2024.]
- Denny, E. (2007). To What Extent Does Participation in Extracurricular Music Affect the Future Aspirations of 11-12-year-olds? A Small-scale Investigation. *British Journal of Music Education*, 24 (1), 99-115. URL: <https://doi/10.1017/S0265051706007248> [pristup: 10.01.2024.]
- ECA (2021). *A Sustainable Vision for the Sector of Collective Singing in the next Decade*. Bonn: European Choral Association. URL: https://europeanchoralassociation.org/wp-content/uploads/2023/03/Singtank-Strategy-2021_final-version.pdf [pristup: 11.02.2024.]
- Farkaš, H. (2014). Slobodno vrijeme kao resurs u postindustrijskome društvu. *Amalgam*, 6- 7 (6-7), 37-56. URL: <https://hrcak.srce.hr/134855> [pristup: 11.02.2024.]
- Flammer, A. i Schaffner, B. (2003). Adolescent leisure across European nations. *New directions for child and adolescent development*, 99, 65-77. URL: <https://doi.org/10.1002/cd.67> [pristup: 11.01.2024.]
- Gašparić, L. (2019). Folklor kao izvannastavna aktivnost. Školski portal. URL: <https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/ucitelji-stvaraju/folklor-kao-izvannastavna-aktivnost/> [pristup: 11.01.2024.]
- Gergorić, A. (2019). *Razvojne perspektive izvannastavnih glazbenih aktivnosti učenika osnovnih škola u Republici Hrvatskoj* (doktorski rad). Split: Filozofski fakultet.
- Gortan-Carlin, I., Pace, A. i Denac, O. (2014). *Glazba i Tradicija: izabrani izričaji u regiji Alpe-Adria*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- Hayes, M. (2002). *Project summary: Taking Chances: the Lifestyle, Leisure Worlds and Leisure Risks of Young People*. London: Child Accident Prevention Trust.
- HS (2008). *Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Hrvatski sabor. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2129.html [pristup: 12.02.2024.]
- Ilišin, V. i Radin, F. (ur.) (2002). *Mladi uoči trećeg milenija*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja; Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- Krnić, M. i Grgat, M. (2016). Extracurricular Music Activities in Elementary Schools of the City of Split. *Croatian Journal of Education*, 18 (Sp.Ed.2), 175-185. URL: <https://doi.org/10.15516/cje.v18i0.2111> [pristup: 11.02.2024.]
- Kolar, V. (1993). Leisure and Recreation: Experiences and limitations. *Family Matters*, 34, 36-39.
- Mark, A. E., Boyce, W. F. i Janssen, I. (2006). Television viewing, computer use and total screen time in Canadian youth. *Paediatr Child Health*, 11(9), 595-599. URL doi: 10.1093/pch/11.9.595 [pristup: 11.01.2024.]
- Matijašević, B. (2022). Razlike u provođenju slobodnoga vremena djece osnovnoškolske dobi. U: M. Cindrić i K. Ivon (ur.), *Međunarodna znanstveno-umjetnička*

- konferencija: *Nova promišljanja o djetinjstvu* (str. 443-456). Zadar: Sveučilište u Zadru.
- Matijević, M. (2016). Humanističko vaspitanje izvan škole i porodice. U: N. Suzić i D. Partalo (ur.), *Humanističko i emancipatorsko vaspitanje* (str. 89-107). Banja Luka: Filozofski fakultet. Univerziteta u Banja Luci.
- Mehlbye, J. i Jensen, U. (2003). *Children and Young People's Leisure Time Activities in the Municipality of Frederiksberg*. Copenhagen: Danish Institute of Governmental Research.
- Mlinarević, V. i Brust Nemet, M. (2012). *Izvannastavne aktivnosti u školskom kurikulumu*. Osijek: Učiteljski fakultet u Osijeku.
- MZO (2019a). *Kurikulum međupredmetne teme Održivi razvoj za osnovne i srednje škole*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_152.html [pristup: 11.02.2024.]
- MZO (2019b). *Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html [pristup: 10.01.2024.]
- MZOŠ (2006). *Nastavni plan i program za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2320.html [pristup: 11.01.2024.]
- Nishino, H. J. i Larson, R. (2003). Japanese adolescents' free time: juku, bukatsu, and government efforts to create more meaningful leisure. *New directions for child and adolescent development*, (99), 23-35. URL: <https://doi.org/10.1002/cd.64> [pristup: 11.02.2024.]
- Pejić Papak, P. i Vidulin, S. (2016). *Izvannastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Plenković, J. (2000). *Slobodno vrijeme mladeži*. Rijeka: Građevinski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Radočaj-Jerković, A., Milinović, M. i Papa, A. (2018). *Specifičnosti rada s dječjim pjevačkim zborovima u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima*. U: J. Šulentić Begić (ur.), *Suvremeni pristupi nastavi glazbe i izvannastavnim glazbenim aktivnostima u općeobrazovnoj školi* (str. 93-106). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.
- Rački, Ž. (2016). Diferencijacija, grupiranje i obogaćenje su prirodi kreativnih ponašanja sukladni obrazovni pristupi. U: M. Željeznov Seničar (ur.), *Zbornik II. Međnarodna strokovna konferenca o didaktiki in metodiki (Slovenija, Nizozemska, Hrvatska)* (str. 15-26). Ljubljana: MiB d.o.o.
- Radočaj-Jerković, A. (2017). *Zborsko pjevanje u odgoju i obrazovanju*. Osijek: Umjetnička akademija u Osijeku.
- Rosić, V. (2005). *Slobodno vrijeme – slobodne aktivnosti*. Rijeka: Naklada Žagar.

- SE (2017). *Sistema Europe's Mission*. Sistema Europe. URL: <https://www.sistemaeu-rope.org/> [pristup: 11.04.2024.]
- Stoll, L. i Fink, D. (2000). *Mijenjajmo naše škole: kako unaprijediti djelotvornost i kvalitetu škola*. Zagreb: Educa.
- Šulentić Begić, J., Begić, A. i Kir, I. (2021). Slobodno vrijeme i glazba: izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti učenika u gradu i predgrađu. *Revija za sociologiju*, 51 (2), 203-230. URL: <https://doi.org/10.5613/rzs.51.2.2> [pristup: 11.02.2024.]
- Šulentić Begić, J. Begić, A. i Pušić, I. (2020). Preferencije učenika prema aktivnostima I sadržajima u nastavi Glazbene kulture. *Nova prisutnost: časopis za intelektualna I duhovna pitanja*, 18 (1), 185-203. URL: <https://doi.org/10.31192/np.18.1.13>. [pristup: 11.02.2024.] Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2020). Zašto volim svirati? Individualni tečaj sviranja kao izvanškolska aktivnost. U: A. Peko, M. Ivanuš Grmek i J. Delcheva Dizdarević (ur.), *Didaktički izazovi III: Didaktička retrospektiva i perspektiva – Kamo i kako dalje?* (str. 350- 365). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti; Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Centar za znanstveni rad u Vinkovcima.
- Šulentić Begić, J., Begić, A. i Grundler, E. (2016). Glazbene aktivnosti učenika kao protuteža negativnim utjecajima današnjice. *Artos*, (5), 0-0. URL: <https://hrcak.srce.hr/172762> [pristup: 11.02.2024.]
- UN (2023). Our dance, the art of the change! *United Nations – Department of Economic and Social Affairs Sustainable Development*. URL: <https://sdgs.un.org/partnerships/our-dance-art-change#description> [pristup: 11.01.2024.]
- UN (2015). *The 2030 Agenda for Sustainable Development (Program globalnog razvoja za 2030. – Agenda, 2030)*. New York: Ujedinjeni narodi. URL: <https://sdgs.un.org/goals> [pristup: 10.03.2024.]
- UN (2000). *United Nations Millennium Declaration (Milenijska deklaracija)*. New York: Ujedinjeni narodi. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/united-nations-millennium-declaration> [pristup: 11.03.2024.] Vidulin-Orbanić, S. (2013). *Glazbeno stvaralaštvo: teorijski i praktični prinos izvannastavnim glazbenim aktivnostima*. Pula: Udruga za promicanje kvalitete i poticanje izvrsnosti u odgoju i obrazovanju „SEM“.
- Vidulin-Orbanić, S. (2008). Poticanje individualnog razvoja učenika izvannastavnim glazbenim aktivnostima. *Tonovi*, 52 (1), 85-91.
- Vrdoljak, M. (2023). *Slobodno vrijeme i stres kod učenika grada Sinja*. Neobjavljen diplomski rad. Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet. URL: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:617560> [pristup: 11.01.2024.]

THE ROLE OF MUSIC CULTURE TEACHING, EXTRA-CURRICULAR AND AFTER-SCHOOL MUSIC ACTIVITIES IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract

Sustainable development also includes elements of social, economic and worldview sustainability, that is, in relation to the millennium and global goals of sustainable development in relation to upbringing and education, they encourage universal basic education, inclusive and quality education, promote opportunities for lifelong learning and the development of innovation. As part of our work, we deal with children's and young people's free time from the perspective of Music culture classes and extracurricular and after-school musical activities, their availability and their quality implementation. We also deal with well-designed free time and encourage innovation within the framework of Music culture classes and extracurricular and after-school musical activities. Considering that the teaching of Musical culture is a compulsory subject for all primary school students, it is available to all students. However, due to requests for additional funding, restrictions on teachers' hourly wages, a lack of equipment in schools, and distance from the place of residence, extracurricular and after-school activities are not equally accessible to all students. Therefore, we can conclude that we have partially achieved universal music education for all students. Effectively organized extracurricular and after-school activities foster spiritual, mental, and physical development in children and young people, a hallmark of inclusive and quality education. At the same time, children and young people are thus trained for activities in their free time that they will possibly be engaged in as adults, i.e., they acquire the habit of lifelong learning. Music culture classes and extracurricular and after-school musical activities are places where the development of imagination and creativity is encouraged and thus innovation is achieved. Overall, the teaching of Music culture and extracurricular and after-school musical activities are places where sustainable development is achieved.

Keywords: extracurricular and after-school musical activities, teaching of Music culture, sustainable development